

ID: 111931

Imise

Stékání vody či padání sněhu ze střechy na sousední pozemek není projevem přirozených vlastností pozemku, za které soused neodpovídá. Stavba a střecha představují umělou úpravu pozemku, která mění přirozené odtokové poměry; voda, která by jinak alespoň zčásti, ne-li úplně, vsákla do pozemku (půdy) v přirozeném stavu, zůstává na střeše, a odtam je přímo vedena na sousední pozemek, a to v míře podstatně větší, než by tomu bylo, pokud by pozemek nebyl nijak upravený. Nejde tedy o přirozený děj, neovlivněný umělými úpravami pozemku. Pronikání takto kumulované srážkové vody i spad sněhu ze střechy bezprostředně na sousední pozemek je tak přímou imisí ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z. věty druhé. Pro kvalifikaci zásahu do vlastnického práva pak není rozhodující, zda úpravou pozemku (zřízením stavby či úpravou střechy) soused sledoval přivádění srážkových vod na sousední pozemek; povinnost zdržet se imisí přímých i nepřímých není vázána na vědomost či zavinění žalovaného, a někdy dokonce ani na jeho jednání; stal-li se vlastníkem stavby, kterou sám nezřídil, a ta vyvolává přímé imise, nic to nemění na jeho povinnosti se imisí zdržet. Způsobení přímého přivádění imise na pozemek jiného vlastníka může spočívat v činnosti trvajících, ale i jen jednou proběhlé (např. postavení domu, z jehož střechy stéká voda). Tedy jestliže ze sousedního domu (jeho střechy) odtéká voda přímo na sousední pozemek, bez toho, aby ji majitel domu jímá do kanalizace či jinak zabezpečoval (např. trativodem na svůj pozemek) její odtok tak, aby nezasahoval na sousední pozemek, jde o přímou imisi, která je nedovolená.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 22 Cdo 942/2020-341 ze dne 28.5.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce L. F., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného JUDr. M.J., LL.M., advokátem se sídlem v M.B., proti žalovanému V. H., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému JUDr. L.T., advokátem se sídlem v M.B., o stanovení povinnosti zdržet se zásahů do výkonu vlastnického práva, vedené u Okresního soudu v Mladé Boleslavi pod sp. zn. 15 C 316/2017, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 3. 10. 2019, č. j. 28 Co 132/2019-312, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 10. 2019, č. j. 28 Co 132/2019-312, se ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 10. 2019, č. j. 28 Co 132/2019-312, změnil rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 3. 4. 2019, č. j. 15 C 316/2017-144, tak, že „se zamítá žaloba o uložení povinnosti žalovanému zdržet se sesuvu sněhu ze střechy stodoly, která je součástí pozemku st. p. č. XY v katastrálním území XY, na pozemky par. č. XY a XY v katastrálním území XY, a šíření zápachu, hmyzu a hlodavců ze stodoly, která je součástí pozemku st. p. č. XY v katastrálním území XY, na pozemky par. č. XY a XY v katastrálním území XY“. Šlo jen o formulační změnu v souvislosti s upřesněním žalobního návrhu.

Ve věci šlo o objektivní kumulaci nároků; jednak o obranu proti imisím podle § 1013 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku („o. z.“), jednak o negatorní žalobu proti sesuvům sněhu ze střechy na pozemek žalobce (jak bude vysvětleno níže). Pokud šlo o žalobu proti imisím (vnikáním zápachu, hmyzu a hlodavců ze stodoly žalovaného), soud prvního stupně žalobu zamítl s odkazem na provedené místní šetření, z něhož vyplynulo, že z pozemku žalovaného neproniká žádný zápach a není zde ani žádný zdroj zápachu, neboť chlév i zvířata jsou udržovány v čistotě, součástí

hospodářství je jímka na močovinu a nenachází se zde hnůj; případný zápach je navíc odváděn trubkou s ventilací. Chov koz, prasete, hus, koček a psa soud označil za běžný a přiměřený v místě. Negativní žalobu proti sesuvům sněhu ze střechy na pozemek žalobce soud prvního stupně zamítl proto, že z provedených důkazů (především znaleckého posudku K.) vyplynulo, že bodové prvky na střeše žalobce zcela dostačují místním klimatickým podmínkám. V dané lokalitě znalec nenašel žádnou střechu, která by kromě bodových prvků, které brání sesuvu sněhu ve velké ploše, měla ještě liniové ochranné prvky proti sesuvu sněhu; opatření instalované žalovaným jde nad rámec obvyklých poměrů v XY, a je proto zcela dostačující. Soud dále uvedl, že není možné sesuvu sněhu zcela zabránit a není to ani žádoucí.

Odvolací soud doplnil dokazování tak, že vyslechl 13 svědků, provedl šetření na místě samém a další důkazy. Vzhledem k imisím zápachu konstatoval, že pozemek žalobce je svažité směrem k potoku, polím a loukám, na kterých hospodaří i jiné subjekty. Město XY má necelých 5 000 obyvatel a převažuje zde zástavba venkovského typu; jsou tam běžně chována domácí zvířata, slepice, králíci i prasata. Žalovaný chová 3 kozičky a jedno až dvě prasata. Podle svědků, kteří převážně žijí v uvedeném městě a nejsou s účastníky v blízkém vztahu a nemají tak zájem na výsledku sporu, je zápach z takto chovaných zvířat neobtěžuje, nevnímají jej (o silném zápachu naopak svědčily osoby, které mají k žalobci bližší vztah). Zápach z pozemku žalovaného nikdy necítily, naopak cítili zápach z hnojených polí a potoka. Silnější zápach nebyl zjištěn ani při místním šetření, provedeném odvolacím soudem, soudem prvního stupně i Městským úřadem v XY. Místní šetření byla prováděna v různých ročních i klimatických obdobích.

Žalobce v odvolání namítal, že soud prvního stupně provedl místní šetření na podzim, kdy je chladněji a zápach není tak cítit; odvolací soud proto provedl šetření 2. 9. 2019; teplota činila 17° C, ovšem v předchozích dnech, jak soud uvedl, dosahovaly teploty 30° C. Z článku Zpravodaje města XY z dubna 2015 vyplývá, že lidé z okolí XY si stěžují na zápach z hnojení polí v oblasti XY, XY a XY, prováděného firmou Agrovation Kněžmost. Žalobce tvrdil, že zápach se může šířit z pozemku žalovaného z jímky, do níž jsou sváděny výkaly zvířat; odvolací soud měl za prokázané, že k tomu nedochází, neboť žalovaný pravidelně vyváží mrvu a hnůj do ZD Stakory. Žádný ze svědků neuvedl, že by cítil zápach z jímky či uloženého hnoje na pozemcích žalovaného. Chov žalovaného nikterak nevybočuje z účelu a množství zvířat chovaných jinými obyvateli XY. Nemovitosti účastníků se nachází sice v blízkosti náměstí, avšak současně na okraji města, kde na ně navazují pole a louky, z jejichž hnojení býval ve městě cítit silný zápach.

Odvolací soud pak na základě takto zjištěného skutkového stavu uzavřel: Zápach z chovaných zvířat na pozemku žalovaného, který byl zaznamenán, se šíří občas, a jen v určitém místě (poblíž stodoly žalovaného), a jen velmi slabě. S ohledem na uvedené má odvolací soud za to, že není nepřiměřený místním poměrům a neomezuje podstatně užívání nemovitostí žalobce.

Ani výskyt myší není podle odvolacího soudu neobvyklý či nepřiměřený danému místu a žalobce neomezuje podstatně v obvyklém užívání jeho nemovitých věcí. V řízení nebylo prokázáno ani nadměrné šíření hmyzu na pozemek žalobce, jehož zdroj by měl být na nemovitostech žalovaného. Případný vyšší výskyt hmyzu v letním období, který řeší žalobce mucholapkami či sítěmi v oknech a dveřích svého domu, odpovídá charakteru a umístění nemovitostí. Takový výskyt hmyzu není neobvyklý či nepřiměřený danému místu a žalobce neomezuje podstatně v obvyklém užívání jeho pozemku s domem.

Odvolací námitku, že sesuv sněhu ze střechy stodoly žalovaného na pozemek žalobce je přímou imisí a jako takový je zákonem zakázán, a soud prvního stupně tedy nepostupoval v souladu s legislativou, pokud zkoumal míru spadu sněhu přiměřenou místním poměrům, odvolací soud nepovažoval za důvodnou. Případný přirozený sesuv sněhu ze střechy stodoly, jejíž sklon žalovaný neměnil, na pozemek žalobce není přímou imisí. Takovou by mohl být za situace, pokud by žalovaný změnil sklon

střechy proto, aby sníh přiváděl na cizí pozemek, nebo učinil opatření, kterými by sníh (případně voda) ze střechy byl odváděn na pozemek žalobce. Spad sněhu ze střechy je proto nutno v tomto konkrétním případě posuzovat jako nepřímou imisi. S ohledem na přijatý závěr o druhu imise odvolací soud považoval závěry soudu prvního stupně a jeho postup ve věci, kdy zkoumal přiměřenost této imise místním poměrům, za správné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o tvrzení, že „napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak“ (§ 237 o. s. ř.). Z obsahu dovolání se však podává, že tvrdí, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (poslední dva důvody uvedené v § 237 o. s. ř. a citované dovolatelem míří na rozdílnou judikaturu dovolacího soudu a dále jde o požadavek, aby dovolací soud změnil svou judikaturu – o to však dovolateli zjevně nejde).

K rozhodnutí o imisích zápachem dovolatel uvádí: Odvolací soud neprovedl navrhané důkazy týkající se možnosti šíření zápachu z jímky, případně je provedl nekorektně, což vedlo k nesprávnému zjištění skutkového stavu. Mělo jít o dokumenty prokazující technický stav jímky, o fotografie prokazující, že žalovaný opakovaně vyvážel výkaly hospodářských zvířat na sousední louky. Především však soud neurčil obvyklou míru šíření zápachu z chovu hospodářských zvířat v dané lokalitě, čímž se odchýlil např. od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003.

K rozhodnutí o obtěžování pronikáním hmyzu a hlodavců dovolatel uvádí: Ani v tomto případě odvolací soud neprovedl navrhané důkazy, případně je provedl nesprávně, a nesprávně tak zjistil skutkový stav. Nevyslechl všechny žalobcem navržené svědky, resp. nevzal v potaz většinu předložených fotografií, kterými se žalobce snažil prokázat, že žalovaný sklízí takové množství sena, které neodpovídá spotřebě zvířat chovaných pro vlastní potřebu, a nevzal v úvahu ani fotografie dokazující přemíru výskytu hmyzu na pozemcích dovolatele. Nesprávně hodnotil rovněž video, které dovolatel předložil jako důkaz toho, že na jeho pozemek z pozemku žalovaného vnikají hlodavci; video bylo sestříháno z 200 hodin záznamu, nezahrnuje tedy jen jednu myš, jak uvedl odvolací soud. Také v tomto případě soud nezjistil konkrétní míru obtěžování pronikáním hlodavců ze sousedních pozemků a míru, která je v místě obvyklá

K rozhodnutí o uložení povinnosti žalovanému zdržet se sesuvu sněhu ze střechy stodoly: Dovolatel namítá, že sesuv sněhu ze střechy na pozemek sousedního vlastníka je přímou imisí, kterou ustanovení § 1013 odst. 1 věta druhá o. z. zakazuje bez ohledu na míru obtěžování souseda. Jde totiž o aktivní konání vlastníka stavby, který sám určuje parametry stavby, tedy i skutečnost, kam se bude sníh sesouvat. Svůj právní názor opírá rovněž o § 1019 o. z., který umožňuje požadovat, aby se soused zdržel spadu sněhu na pozemek bez ohledu na to, je-li spad sněhu v místě přiměřený poměrům či nikoli.

Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné. Přípustnost dovolání zakládá fakt, že v souvislosti s tzv. opomenutými důkazy je rozsudek odvolacího soudu v rozporu s judikaturou dovolacího soudu a zasahuje do práva žalobce na

spravedlivý proces; v části, týkající se padání sněhu ze střechy stodoly přímo na pozemek žalobce napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, zda jde o imisi nepřímou (§ 1013 odst. 1 o. z., věta první), či o imisi přímou (§ 1013 odst. 1 o. z., věta druhá).

Vlastník se zdrží všeho, co působí, že odpad, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (imise) vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku; to platí i o vnikání zvířat. Zakazuje se přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod (§ 1013 odst. 1 o. z.).

K imisím pronikáním zápachu:

Dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí je v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1421/2003, publikovaným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 14/2006 (dále jen „R 14/2006“). V právní větě tohoto rozhodnutí se uvádí: „Jestliže soud zjistí, že dochází k obtěžování žalobce nad míru přiměřenou poměrům (příp. že jde o vážné ohrožení výkonu jeho práva), žalobě vyhová a v odůvodnění rozsudku vyloží míru obtěžování, která je ještě v dané věci přiměřená poměrům, a míru obtěžování v dané věci.“ To podle dovolatele odvolací soud neučinil.

Nelze však odhlédnout od toho, že míru imisí je často složité a někdy i nemožné přesně určit; v jednotlivých případech tak bude posouzení míry a relevance imisí na úvaze soudu. Proto v usnesení ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1514/2007, Nejvyšší soud vyložil, že ustanovení § 127 odst. 1 občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb. („obč. zák.“), nyní jde o § 1013 odst. 1 o. z., patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu. Byla-li hypotéza právní normy vymezena správně, nemůže být rozhodnutí ve věci v rozporu se zákonem z důvodu, že nebyly objasněny okolnosti další, popřípadě že nebylo přihlédnuto k jiným okolnostem, které v posuzovaném případě nelze považovat za podstatné či významné. Dovolací soud by mohl úvahu odvolacího soudu o obtěžování nad míru přiměřenou poměrům zpochybnit pouze v případě, že by byla zjevně nepřiměřená (podobně viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4266/2009).

Otázkou obtěžování zápachem se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 29. 3. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4847/2016: „Nelze pominout specifické rysy obtěžování zápachem, jehož hodnocení je obtížné. To však neznamená, že by soud měl zcela rezignovat na zásady uvedené v R 14/2006, je však třeba je přizpůsobit konkrétní situaci. Je třeba zvážit, jaká je v dané lokalitě s přihlédnutím k jiným obdobným lokalitám (tj. například k tomu, zda jde o město, vesnici nebo o pozemky sloužící jen k zemědělskému využití) přiměřená míra konkrétních imisí, tj. zápachu z úložiště hnoje, a jaká je míra imisí v dané věci. Při tom lze kromě ohledání na místě samém vycházet z výpovědi svědků, kteří se mohou vyjádřit i k míře zápachu v místě, kde je žalobce obtěžován, a porovnat jeho intenzitu s jinými místy v obci, příp. v jiných podobných obcích, a také ze zpráv obcí, státních orgánů a institucí, zejména těch, jejichž úkolem je ochrana životního prostředí (viz zákon č. [201/2012](#) Sb., o ochraně ovzduší). V odůvodnění rozhodnutí je třeba vystihnout též intenzitu zápachu tak, jak je to možné (nelze samozřejmě žádat zcela exaktní závěry). Z toho se pak vychází ve vykonávacím řízení, ve kterém půjde o zjištění, zda imise oproti stavu v době rozhodnutí soudu poklesly natolik, že již nevnikají na pozemek oprávněného (žalobce) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně neomezují obvyklé užívání pozemku“. K tomu se poznamenává, že - jak v nyní projednávané věci uvedl odvolací soud - míra vnímání zápachu může být u různých lidí různá, a odlišně může být zápach vnímán i v různých ročních obdobích.

Tamtéž dovolací soud uvedl, že zjištění, že zápach z hnojiště je intenzivní a proniká na nemovitosti

žalobce, je zjištěním skutkovým, které v dovolacím řízení nelze přezkoumávat; skutkové zjištění se opírá o provedené důkazy, jejichž hodnocení dovolací soud nemůže přezkoumávat, stejně jako hodnocení provedených důkazů.

Za zjištěného skutkového stavu, kterým je dovolací soud vázán, pak není zjevně nepřiměřená úvaha odvolacího soudu o tom, že nejde o relevantní imisi zápachem, tedy že zápach nevníká na pozemek žalobce v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně neomezuje obvyklé jeho užívání pozemku. Tvrzení žalobce, že odvolací soud neurčil míru obtěžování zápachem z chovaných zvířat, která je v dané věci přiměřená poměrům v místě, a tudíž je dán rozpor jeho rozhodnutí s judikaturou dovolacího soudu, neobstojí. Požadavek, aby soud zjistil, jaká je v dané lokalitě s přihlédnutím k jiným obdobným lokalitám (tj. například k tomu, zda jde o město, vesnici nebo o pozemky sloužící jen k zemědělskému využití) přiměřená míra konkrétních imisí, nelze vykládat tak, že soud kvantifikuje zápach v jiných obdobných lokalitách a na místě, kde k imisi dochází, a pak obě tato zjištění porovná; už proto je to nemožné, že zápach je obtížné takto měřit. Jde tu tedy o požadavek, aby soud při zvažování, zda jde o relevantní imisi, přihlédl k poměrům v místě (obci) a také vzal do úvahy charakter místa (zápach v místě, kde se běžně chovají hospodářská zvířata, je třeba posuzovat jinak než zápach ve středu města apod.). Odvolací soud přihlédl ke všem relevantním skutečnostem, které byly zjištěny, včetně obvyklé míry pronikání zápachu v obci, a řádně je posoudil.

V této části tak není rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu s R 14/2006 ani s další judikaturou dovolacího soudu.

K obtěžování vnikáním myší a hmyzu:

V této souvislosti tu není nic, co by z hlediska aplikace § 1013 odst. 1 o. z. založilo přípustnost dovolání. Odvolací soud vyložil míru přípustného obtěžování, která je v dané lokalitě přípustná, když uvedl: „Nemovitosti účastníků jsou venkovského typu a přímo sousedí s poli a loukami. S ohledem na umístění a lokalitu je běžné, že se v takovémto místě budou vyskytovat hlodavci jako ve svém přirozeném prostředí. Ale ani dvěma svědky a žalobcem zaznamenaný výskyt myší není neobvyklý či nepřiměřený danému místu a žalobce neomezuje podstatně v obvyklém užívání jeho nemovitých věcí.“

V řízení nebylo prokázáno ani nadměrné šíření hmyzu na pozemek žalobce, jehož zdroj by měl být na nemovitých věcech žalovaného. Případný vyšší výskyt hmyzu v letním období, který řeší žalobce mucholapkami či sítěmi v oknech a dveřích svého domu, odpovídá charakteru a umístění nemovitých věcí. Takový výskyt hmyzu není neobvyklý či nepřiměřený danému místu a žalobce neomezuje podstatně v obvyklém užívání jeho nemovitých věcí“.

Toto vymezení je pro posouzení postačující; jistě nelze předpokládat, že soud uvede, jaký počet myší či hmyzu je pro danou lokalitu odpovídající a kolik myší či much na pozemek žalobce vniká. Postačí obecnější posouzení, jiné ostatně ani není zpravidla možné. Tvrzený rozpor s judikaturou dovolacího soudu tak není dán.

K polemice s hodnocením důkazu - videozáznamu zachycujícímu pohyb myší - nelze v dovolacím řízení přihlížet.

Dovolatel uvádí, že soud „nevzal v potaz“ fotografie zachycující výskyt hmyzu a hlodavců na pozemcích žalobce. Užívá vágní, neprávnickou terminologii. Z obsahu procesního spisu je však zřejmé, že odvolací soud důkaz fotografiemi provedl (viz protokol o jednání ze dne 1. 8. 2019, č. l. 276) a k provedeným důkazům se v rámci odůvodnění vyjádřil (srovnej zejm. bod 21 odůvodnění). Skutečnost, že na základě takto provedených důkazů dospěl k jiným skutkovým závěrům než žalobce, nezakládá způsobilý důvod dovolání spočívající v nesprávném právním posouzení věci (k tomu viz následující odstavce). Ani zde proto není dán rozpor s judikaturou Nejvyššího soudu.

K dokazování ohledně tvrzených imisí:

Právní závěry závisí na skutkovém zjištění, že zápach nevníká na pozemek žalobce v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně neomezuje obvyklé užívání pozemku; toto skutkové zjištění dovolatel napadá. Především polemizuje s hodnocením důkazů. Nejvyšší soud již několikrát vyslovil, že uplatněním způsobitelného dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. není zpochybnění právního posouzení věci, vychází-li z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při posouzení věci odvolací soud, a že samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř.) nelze úspěšně napadnout dovolacím důvodem dle § 241a odst. 1 o. s. ř. (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1803/2014). K této námitce tak nelze přihlídnout.

Žalobce, aniž by v této souvislosti vymezil důvod přípustnosti dovolání, tvrdí, že odvolací soud, který provedl ve věci rozsáhlé dokazování, odňal stranám „právo podat odvolání“ proti nově provedenému dokazování. Uvádí též, že odvolací soud prováděl dokazování ke skutečnostem, které soud prvního stupně nezkoumal, a to šíření zápachu v XY a četnosti chovu hospodářských zvířat tamtéž. Postup odvolacího soudu při doplnění dokazování však byl v souladu s judikaturou dovolacího soudu.

Problematikou doplnění dokazování v odvolacím řízení se Nejvyšší soud zabýval např. v usnesení ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1472/2017: „Odvolací soud je rovněž oprávněn doplnit dokazování o důkazy, které dosud nebyly provedeny. Takto lze provést jak důkazy, které navrhli účastníci již v řízení před soudem prvního stupně, ale které tento soud z nějakého důvodu neprovedl (samozřejmě při respektování koncentrace řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř.), tak i důkazy navržené až v odvolacím řízení, pokud jejich provedení neodporuje ustanovení § 205a a 211a o. s. ř. V obou případech platí, že se musí jednat o důkazy relevantní, tedy že se jejich provedení jeví potřebné ke zjištění skutkového stavu věci. Jestliže by ale mělo být dokazování prováděné odvolacím soudem příliš rozsáhlé (míněno z hlediska povahy a rozsahu dokazovaných skutečností, nikoli z hlediska množství potřebných důkazů) a (zároveň) ke skutečnosti, jež má být takto prokazována, nebyly v řízení před soudem prvního stupně provedeny žádné důkazy nebo bylo provedeno dokazování v rozsahu, který nelze považovat za dostatečný, odvolací soud další důkazy provést nemůže, neboť tím by nepřipustně přesunul rozhodující část důkazního řízení až do druhé instance. V takových případech je zpravidla namístež zrušení rozhodnutí a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení [srov. § 219a odst. 2, § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]“.

Z uvedeného vyplývají tyto závěry: Z hlediska v dovolání uváděných skutečností, zjišťovaných odvolacím soudem, ke kterým soud prvního stupně neprováděl žádné dokazování, nebylo dokazování v odvolacím řízení nijak rozsáhlé; šlo jen o zjištění dvou skutečností, a to šíření zápachu v XY a četnosti chovu hospodářských zvířat tamtéž. Ostatně ani žalobce, který v dovolání polemizuje (nepřipustně) s hodnocením důkazů a se skutkovými zjištěními odvolacího soudu, jeho závěry v tomto směru nijak nenapadá. Jak vyplývá z výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu, množství provedených důkazů pak není pro posouzení toho, zda odvolací soud mohl takto dokazování doplnit, podstatné.

Ostatně „dvojinstančnost“ není obecnou zásadou občanského soudního řízení, ale projevem úsilí možná pochybení v rozhodnutí soudu prvního stupně minimalizovat, které je současně opodstatněné za cenu prodloužení řízení a s tím spojeného narušení právní jistoty nastolené rozhodnutím soudu prvního stupně (srov. například právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3046/2009). Občanské soudní řízení nemusí být nutně dvoustupňové; požadavkům spravedlivého procesu vyhovuje též řízení provedené před soudem pouze v jediném stupni (srov. též právní názor uvedený například v usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2001, sp.

zn. IV ÚS 101/01). I podle konstantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva je právo na spravedlivý proces naplněno tehdy, je-li věc posouzena alespoň v jednom stupni orgánem, který naplňuje požadavek nezávislosti a nestrannosti ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (srov. např. Delcourt v. Belgie, rozsudek ze dne 17. 1. 1970, Série A, č. 11, odst. 25, nebo Butkevičius v. Litva, rozsudek ze dne 26. 3. 2002, č. 48297/99, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2002-II, odst. 43).

Dovolatel dále uvádí, že soud neprovedl další, jím navržené důkazy; v tom spatřuje porušení práva na spravedlivý proces. Jde o námitku tzv. opomenutých důkazů:

Z judikatury Ústavního soudu se podává, že ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tomto rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat s provedenými důkazy i s argumentačními tvrzeními účastníků řízení, jakož je třeba i zdůvodnit, proč určitý účastníkem navržený důkaz nebylo třeba provést. Jinými slovy, rozhodující soud není povinen provést všechny navržené důkazy, avšak musí o vznesených návrzích rozhodnout, a pokud účastníky řízení vzneseným důkazním návrhům nevyhoví, pak musí v rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl, resp. je nepřevzal pro základ skutkových zjištění. V opačném případě dochází k ústavněprávnímu deficitu obdobnému kategorii neústavnosti v podobě tzv. opomenutých důkazů [srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2011, sp. zn. I. ÚS 2610/11, ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03 nebo ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)].

Nikoliv každé opomenutí důkazu nutně automaticky vede k porušení práva na spravedlivý proces. Výjimečné situace, v nichž lze i pochybení soudu spočívající v opomenutí důkazu z ústavněprávních hledisek akceptovat, mohou nastat v případě důkazních návrhů nemajících k projednávané věci žádnou relevanci, jež nemohou vést k objasnění skutečností a otázek, podstatných pro dané řízení, resp. mohou být dokonce i výrazem „zdržovací“ procesní taktiky [srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 2172/14, či ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 2067/14 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)].

Z uvedené judikatury Ústavního soudu vychází i Nejvyšší soud (viz např. rozsudek ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2915/2011).

V souzené věci odvolací soud neprovedení žalobcem navržených důkazů odůvodnil tak, že uvedl: „Odvolací soud nedoplnil dokazování dalšími účastníky navrženými důkazy, zejména dalšími svědeckými výpověďmi, neboť pro rozhodnutí věci byl skutkový stav náležitě zjištěn.“ Toto odůvodnění nelze považovat za dostačující.

Obecně platí, že opomenuté důkazy jsou zásahem do práva na spravedlivý proces, nicméně z hlediska účelu dovolacího řízení, které představuje mimořádný zásah do právní moci rozsudku, je třeba i tuto problematiku posuzovat s přihlédnutím ke každé konkrétní věci; o porušení práva na spravedlivý proces nepůjde tam, kde opomenuté důkazy nebudou již podle toho, co mají dokázat, způsobily prokázat tvrzený skutkový stav (anebo zpochybnit soudem zjištěný skutkový stav).

Dovolatel používá k označení neprovedených důkazů zčásti vágní obraty („neprovedl, respektive nevzal v potaz“), takže není vždy zřejmé, zda vytýká důkaz neprovedený nebo nesprávně hodnocený. Ze spisu se podává, že v odvolacím řízení žalobce navrhoval provedení těchto důkazů: Výsledky svědků; vyjádření příslušných správních orgánů, které by objasnilo, zda jímka splňuje zákonem stanovené požadavky (žalobce vyjádřil přesvědčení, že jímka netěsní); fotografie dokládající obtěžování hmyzem nad míru přiměřenou poměrům; fotografie prokazující, že žalovaný uskladňuje velké množství sena, neodpovídající „běžnému“ chovu hospodářských zvířat.

Většinu žalobcem navržených svědků odvolací soud vyslechl a v odůvodnění se s těmito důkazy řádně vypořádal (bod 10 napadeného rozhodnutí). Provedl rovněž důkazy všemi žalobcem předloženými fotografiemi, ať už se týkaly obtěžování hmyzem a hlodavci, či svážení velkého množství sena (srovnej protokoly o jednání na č. l. 276 a 303); odvolací soud tyto důkazy řádně provedl a vypořádal se s nimi v odůvodnění rozhodnutí.

Dovolateli je však třeba přisvědčit, že důkazní návrhy označené ve vyjádření ze dne 12. 8. 2019 (č. l. 281) odvolací soud opomenul (neprovedl je, ani se s důkazními návrhy nevypořádal). Dovolatel navrhl výslech svědků M. T., J. Š. a P. M., kteří měli prokázat „situaci u žalobce na jeho pozemcích“, a dále zmíněné vyjádření příslušných správních orgánů, které by objasnilo, zda jímka splňuje zákonem stanovené požadavky, resp. zda je dostatečně utěsněná. Není přitom pochyb, že zejména druhý navržený důkaz může být pro posouzení nároku žalobce významný.

Protože navržené důkazy měly prokázat jiný než soudem zjištěný skutkový stav, měl se s návrhem na provedení těch důkazů, pokud byly k tomu alespoň z části objektivně způsobilé (např. stavební stav jímky ovlivňuje možnost úniku zápachu) odvolací soud vypořádat. Pokud tak neučinil, neposkytl ochranu ústavně zaručenému právu na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod) a jeho rozhodnutí nesplňuje obsahové náležitosti § 157 odst. 2 OSŘ. Protože je rozhodnutí v této věci založeno na skutkovém zjištění, zda zápach určité intenzity a další imise pronikají na nemovitosti žalobce, může toto pochybení mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Porušení práva na spravedlivý proces je pak důvodem ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 3324/15).

Důvodem k tomu, aby soud odmítl provedení účastníkem navrženého důkazu, je vztah nabízeného důkazu k projednávané věci. Může jít například o to, že navržený důkaz nemůže žádným způsobem přispět k objasnění skutkového stavu věci, že jeho provedení by bylo nadbytečné, jelikož skutkový stav byl již úplně zjištěn dříve provedenými důkazy a takový důkaz by měl směřovat ke stejnému skutkovému zjištění, nebo že nejde o důkaz potřebný pro rozhodnutí (ačkoliv může osvětlit skutkový stav věci) se zřetelem k soudem zaujatému právnímu názoru. Důvodem k odmítnutí důkazu však nemůže být jeho nevěrohodnost (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 40/2003). O provedení důkazu, které by bylo nadbytečné, jelikož skutkový stav byl již úplně zjištěn dříve provedenými důkazy, jde v případě, že by navržený důkaz jen podpořil již učiněné skutkové zjištění; pokud však navržený důkaz má doposud zjištěný skutkový stav zpochybnit, nelze jeho provedení zamítnout jen s tím, že skutkový stav byl již zjištěn.

Ostatně tzv. opomenutý důkaz je i porušením § 157 odst. 2 o. s. ř., ve kterém se uvádí, že soud v odůvodnění rozsudku uvede, jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy. Odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu není úplné, ani pokud jde o hodnocení důkazu ohledáním na místě samém.

A k náležitostem odůvodnění podle § 157 odst. 2 o. s. ř. se dále uvádí: Při hodnocení důkazu ohledáním místa, ve kterém k imisi dochází, je třeba přihlédnout k přírodním podmínkám a k ročnímu období, ve kterém bylo toto zjištění učiněno (R 14/2006).

Žalobce tvrdil, že k imisi zápachem dochází zejména v horkých letních měsících. Odvolací soud pak prováděl šetření při teplotě 17 °C, v rozhodnutí však uvedl: „Místnímu šetření provedenému odvolacím soudem předcházely letní dny s teplotami přes 30 °C, přesto na pozemku žalobce byl pouze v blízkosti stodoly žalovaného, v níž jsou zvířata chována, cítit při závanu větru mírný zápach“. Vzhledem k závažnosti tohoto důkazu měl odvolací soud vysvětlit, jaký byl vztah mezi zjištěním míry zápachu v době, kdy teplota byla 17 °C, k tomu, že „v předcházejících dnech“ (není uvedeno, zda šlo i o předchozí den) byla teplota podstatně vyšší. Pokud tak neučinil, je odůvodnění nedostatečné a

řízení je tak zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Ke spadu sněhu ze střechy domu žalovaného na pozemek žalobce:

V této části rozhodnutí je dán dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Rozhodnutí o žalobě na „zdržení se sesuvu sněhu“ ze střechy domu žalovaného na pozemek žalobce bylo závislé na právním posouzení uplatněného nároku; zatímco žalobce tvrdil, že jde o nepřipustnou přímou imisi (§ 1013 odst. 1 o. z., věta druhá), soudy měly za to, že přirozený sesuv sněhu ze střechy stodoly, jejíž sklon žalovaný neměnil, není přímou imisí. Takovou by mohl být za situace, pokud by žalovaný změnil sklon střechy proto, aby sníh přiváděl na cizí pozemek, nebo učinil opatření, kterými by sníh, případně voda, ze střechy byl odváděn na pozemek žalobce. Spad sněhu ze střechy je proto nutno v tomto konkrétním případě posuzovat jako nepřímou imisi.

Tento právní názor dovolací soud nesdílí.

Imise jsou objektivní skutečnosti a zákon poskytuje ochranu proti nim bez ohledu na to, zda jsou vyvolány úmyslně, vědomě či nikoliv.

K rozlišení přímých (§ 1013 odst. 1 o. z., věty první) a nepřímých (§ 1013 odst. 1 o. z., věty druhá) se uvádí:

„Hranice mezi imisemi přímými a nepřímými jsou arci pochybné“ (Krčmář, J. Právo občanské. Díl II., Práva věcná. 3. doplněné vydání, Praha 1946, reprint Wolters Kluwer 2014, s. 111). Sám pojem „přímo přivádět imise“ je neurčitý, vztahuje se na imise různého druhu; při jeho vymezení tak je třeba přihlídnout k charakteru dané imise.

„Nepřímou imisí (§ 364 obč. zák.) jsou pouze takové vlastnické úkony, jichž bezprostřední účinky jeví se na vlastním pozemku a jež jedině z jiných příčin mimo vůli vlastníka a bez jeho přispění působí i na pozemek sousedův. O přímou imisi jde tehdy, mají-li vlastnické úkony vzápětí bezprostřední účinky nejen na vlastní pozemek, nýbrž i na pozemek sousedův, anebo vůbec jen na tento pozemek“ (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 1925, sp. zn. R II 118/25, Vážný č. 4958). V tomto rozsudku se dále uvádí: „Vlastnickým úkonem je též zasypaní příkopu a, má-li úkon ten, jak v tomto případě napadeným rozsudkem bylo zjištěno, za přímý následek zaplavování sousedního pozemku, jde tu nepochybně o imisi přímou“. K tomu dovolací soud dodává, že stejně tak je „vlastnickým úkonem“ v tomto smyslu i zřízení budovy, pokud má za následek změnu odtokových poměrů. Mezi zasypaním příkopu měnicím odtokové poměry a zřízením budovy se stejnými účinky není z hlediska „vodní či sněhové“ imise kvalitativní rozdíl.

Pro posouzení imise padáním sněhu ze střechy (a podobně i stékáním vody) na sousední pozemek je třeba přihlídnout i k tomu, co se uvádí v § 1019 odst. 1 o. z.

Vlastník pozemku má právo požadovat, aby soused upravil stavbu na sousedním pozemku tak, aby ze stavby nestékala voda nebo nepadal sníh nebo led na jeho pozemek. Stéká-li však na pozemek přirozeným způsobem z výše položeného pozemku voda, zejména pokud tam pramení či v důsledku deště nebo oblevy, nemůže soused požadovat, aby vlastník tohoto pozemku svůj pozemek upravil (§ 1019 odst. 1 o. z.).

V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3277/2014, se uvádí, že stavebně technické změny na výše položeném pozemku, které působí změnu odtoku dešťové vody na sousedův pozemek, se považují za přímé imise ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z.

Z textu § 1019 odst. 1 o. z. je patrné, že zákon neaprobuje stékání vody ani padání sněhu ze střechy na sousední pozemek, bez ohledu na jejich míru. Důvodem pro takový postup je zjevně to, že tyto děje považuje za přímý zásah do vlastnického práva toho, na jehož pozemek stéká voda nebo padá sníh ze střechy. Nedávalo by smysl, kdyby současně mělo jít o nepřímou imisi, proti které by se soused mohl bránit jen s omezeními vyplývajícími z § 1013 odst. 1 o. z., věty první. Jde tu o přímé přivádění imise - vody či sněhu - na pozemek jiného vlastníka, které je nepřipustné bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se opírá o zvláštní právní důvod.

Stékání vody či padání sněhu ze střechy na sousední pozemek není projevem přirozených vlastností pozemku, za které soused neodpovídá. Stavba a střecha představují umělou úpravu pozemku, která mění přirozené odtokové poměry; voda, která by jinak alespoň zčásti, ne-li úplně, vsákla do pozemku (půdy) v přirozeném stavu, zůstává na střeše, a odtam je přímo vedena na sousední pozemek, a to v míře podstatně větší, než by tomu bylo, pokud by pozemek nebyl nijak upravený. Nejde tedy o přirozený děj, neovlivněný umělými úpravami pozemku. Pronikání takto kumulované srážkové vody i spad sněhu ze střechy bezprostředně na sousední pozemek je tak přímou imisí ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z. věty druhé. Pro kvalifikaci zásahu do vlastnického práva pak není rozhodující, zda úpravou pozemku (zřízením stavby či úpravou střechy) soused sledoval přivádění srážkových vod na sousední pozemek; povinnost zdržet se imisí přímých i nepřímých není vázána na vědomost či zavinění žalovaného, a někdy dokonce ani na jeho jednání; stal-li se vlastníkem stavby, kterou sám nezřídil, a ta vyvolává přímé imise, nic to nemění na jeho povinnosti se imisí zdržet.

Způsobení přímého přivádění imise na pozemek jiného vlastníka může spočívat v činnosti trvající, ale i jen jednou proběhlé (např. postavení domu, z jehož střechy stéká voda). Tedy jestliže ze sousedního domu (jeho střechy) odtéká voda přímo na sousední pozemek, bez toho, aby ji majitel domu jímá do kanalizace či jinak zabezpečoval (např. trativodem na svůj pozemek) její odtok tak, aby nezasahoval na sousední pozemek, jde o přímou imisi, která je nedovolená.

Uvedené závěry lze podpořit tím, co se uvádí v odborné literatuře.

Komentář k obecnému zákoníku občanskému uvádí jako příklad přímé imise odtok vody z okapu na sousední pozemek (F. Rouček in Sedláček, J., Rouček, F., a kol. Komentář k čsl. obecnému občanskému zákoníku a občanské právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha 1935, díl II., s. 244). J. Sedláček dovozuje, že jde o přímou imisi, jestliže je přirozený odtok vody změněn přičiněním lidským, měnícím přirozenou povahu pozemku (Sedláček, J. Vlastnické právo. Praha, 1935, reprint Wolters Kluwer 2012, s. 99).

E. Dobrovolná in Spáčil, J. a kol.: Věcná práva. C. H. Beck, 2018, s. 64 a násl., s odkazem na literaturu i judikaturu tam zmíněnou, uvádí: „Přímé přivádění imisí na sousední pozemek je zakázáno. Je přitom nerozhodné, zda takové imise lze považovat za přiměřené místním poměrům či nikoliv a zda podstatně omezují obvyklé užívání pozemku. To proto, že vlastník pozemku, ze kterého jsou imise přiváděny, tím v podstatě užívá sousední pozemek jako svůj vlastní. Jestliže vlastník pozemku upravil svůj pozemek tak, že z něj voda stéká na sousední pozemek, jde o přímou imisi“. „Přivádění vody na sousední pozemek může být založeno např. služebností práva na svod dešťové vody.“

Lze odkázat i na komentář k občanskému zákoníku. „Zatímco negatorní žalobou by se žalobce mohl domáhat toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se rušení žalobce např. stékáním vody či padáním ledu (v žalobě blíže konkretizovaného) a žalovaný by měl na výběr, jak tohoto stavu dosáhnout, zde (v § 1019 odst. 1 o. z.) se dává možnost domáhat se přímo úpravy stavby... Samozřejmě tam, kde střecha přesahuje přes hranice pozemku nebo je těsně u nich, nebude možno věc řešit jinak než nařízením úpravy stavby, resp. klasickou negatorní žalobou (§ 1042)“. Viz Spáčil, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H.

Beck, 2013, s. 172.

Dovolací soud uzavírá, že stékání vody či padání sněhu ze střechy přímo na sousední pozemek je přímou imisí ve smyslu § 1013 odst. 1 o. z., věty druhé.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)